

TRẦN THỊ THANH HUYỀN – NGUYỄN THỊ MINH HOÀI – NGUYỄN HỮU TÂM

KĨ NĂNG PHÒNG CHÁY VÀ CHỮA CHÁY CHO HỌC SINH TIỂU HỌC

NHÀ XUẤT BẢN GIÁO DỤC VIỆT NAM

MỤC LỤC

BÀI 1.	PHƯƠNG TIỆN BÁO CHÁY VÀ CHỮA CHÁY	4
BÀI 2.	CÁC CHẤT VÀ VẬT DỤNG CÓ THỂ CHỮA CHÁY	8
BÀI 3.	MỘT SỐ KỸ NĂNG CHỮA CHÁY ĐƠN GIẢN	12
BÀI 4.	Ý THỨC PHÒNG TRÁNH CHÁY NỔ HÀNG NGÀY	16
PHỤ LỤC		21

LỜI NÓI ĐẦU

Cháy nổ là một trong những mối nguy hiểm hàng đầu đe dọa sự an toàn của gia đình, nhà trường và xã hội. Trong đó, nhiều nguyên nhân gây ra cháy nổ là do trẻ em nghịch lửa hoặc thiếu kiến thức về an toàn phòng cháy và chữa cháy. Vì vậy, việc tăng cường giáo dục an toàn phòng cháy và chữa cháy cho học sinh tiểu học là nhiệm vụ quan trọng cần thực hiện ngay.

Bộ sách **“Kĩ năng phòng cháy và chữa cháy cho học sinh tiểu học”** được biên soạn nhằm giúp học sinh nắm vững một số kiến thức cơ bản về phòng cháy và chữa cháy, nâng cao ý thức phòng chống cháy nổ, nâng cao khả năng tự cứu và chăm sóc bản thân, từ đó đảm bảo an toàn sức khỏe và tính mạng cho các em.

Hi vọng bộ sách sẽ là tài liệu thiết thực, góp phần hỗ trợ giáo viên và học sinh trong công tác dạy - học về phòng cháy chữa cháy trong nhà trường, là cẩm nang hỗ trợ phụ huynh trong việc cung cấp kiến thức và nâng cao ý thức phòng cháy và chữa cháy của con em mình.

Mặc dù rất cố gắng trong việc biên soạn nhưng khó tránh khỏi những sơ suất ngoài ý muốn. Nhóm tác giả mong nhận được những ý kiến đóng góp từ quý phụ huynh, các thầy cô và các em học sinh để sách được tốt hơn. Mọi ý kiến đóng góp xin vui lòng gửi về hộp thư điện tử banbientap@phuongnam.edu.vn.

Các tác giả

BÀI 1

PHƯƠNG TIỆN BÁO CHÁY VÀ CHỮA CHÁY

MỤC TIÊU

- Nhận biết được các phương tiện báo cháy;
- Biết được các phương tiện chữa cháy.

1 TÌM HIỂU NỘI DUNG

a. Quan sát các hình sau để nhận biết một số phương tiện báo cháy và công dụng của chúng.

Đầu báo cháy

- Giúp phát hiện có khói, có đám cháy.
- Thường được gắn trên trần nhà.

Chuông báo cháy

- Phát ra tiếng kêu lớn để thông báo có đám cháy.
- Thường được gắn trong phòng ngủ, phòng bếp, cầu thang, hành lang...

Nút nhấn khẩn cấp

- Nhấn nút khi phát hiện có cháy để báo động cho mọi người biết.
- Thường gắn tại hành lang, những nơi dễ nhìn thấy.

Đèn báo cháy

- Sáng đỏ cùng lúc chuông kêu, giúp thông báo có đám cháy.
- Thường được đặt trên nút nhấn khẩn cấp và những nơi dễ nhìn thấy.

b. Quan sát các hình sau để nhận biết một số phương tiện chữa cháy thông dụng và công dụng của chúng.

Tủ chữa cháy

- Dùng để cất giữ những thiết bị chữa cháy như vòi chữa cháy, búa thoát hiểm, bình chữa cháy,...
- Thường đặt tại hành lang, tầng hầm.

Chăn chữa cháy

(chăn chiên)

Dùng để nhúng nước, chụp lên đám cháy để dập lửa.

Cát chữa cháy

Được chuẩn bị trong các thùng, dùng để đổ trực tiếp lên đám cháy.

Bình chữa cháy

- Trong bình chứa khí hoặc bột có khả năng dập tắt lửa, dùng để xịt trực tiếp vào đám cháy.
- Để ở những nơi dễ thấy, khô ráo, thoáng mát như: cầu thang, gần cửa chính, cửa phòng.

Trụ chữa cháy

- Có nhiệm vụ cấp nước cho nhân viên cứu hỏa để chữa cháy.
- Thường đặt ở các tuyến đường, nơi có nhiều người sinh sống, hay có các cơ sở sản xuất.

2 THỰC HÀNH

a. Nối hình các phương tiện báo cháy với công dụng của chúng.

- Thông báo có cháy xảy ra.
- Phát hiện đám cháy.
- Báo động cho mọi người biết có cháy.

b. Em hãy điền những từ in nghiêng dưới đây vào chỗ trống thích hợp.

*tủ chữa cháy, bình chữa cháy,
trụ chữa cháy, chặn chữa cháy, cát chữa cháy*

Dùng để chụp lên đám cháy:

Dùng để cất giữ những thiết bị chữa cháy:

Dùng để xịt vào đám cháy:

Dùng để cung cấp nước chữa cháy:.....

Dùng để đổ lên đám cháy:

c. Tổ chức tham quan thực tế, tìm hiểu một số thiết bị, phương tiện báo cháy và chữa cháy trong trường.

3 VẬN DỤNG

Em hãy ghi chép lại tên một số phương tiện báo cháy và chữa cháy có tại nơi em ở, hoặc trong siêu thị, toà nhà cao tầng,... mà em quan sát được.

1.....

2.....

3.....

4.....

5.....

6.....

7.....

4 MỞ RỘNG

Ngoài các phương tiện chữa cháy đã được học, chúng ta cùng khám phá thêm một số trang phục bảo hộ phòng cháy và chữa cháy:

_____ Mũ chữa cháy

_____ Quần áo chữa cháy

_____ Găng tay chữa cháy

_____ Ủng chữa cháy

BÀI 2

CÁC CHẤT VÀ VẬT DỤNG CÓ THỂ CHỮA CHÁY

MỤC TIÊU

- Nhận biết được các chất có thể chữa cháy.
- Nhận biết được các vật dụng có thể chữa cháy.

1 TÌM HIỂU NỘI DUNG

a. Quan sát các hình sau để nhận biết các chất có thể chữa cháy và công dụng của chúng.

Nước

Là chất chữa cháy thông dụng, tuy nhiên không dùng nước để chữa các đám cháy xăng dầu vì sẽ làm đám cháy lan rộng.

Cát

Cát dùng để chữa những đám cháy nhỏ, đơn giản, kể cả cháy do xăng dầu.

Bọt chữa cháy

Có tác dụng chữa các đám cháy chất lỏng như xăng dầu.

Khí CO₂

Là khí được sử dụng chữa cháy trong nhà, máy móc, thiết bị điện,...

Bột khô

Là bột màu trắng, khô, được dùng để chữa cháy chất rắn, lỏng, khí, kim loại.

b. Quan sát các hình sau để nhận biết các vật dụng có thể chữa cháy và công dụng của chúng.

Chăn chiên chữa cháy

- Thường được làm từ sợi cotton, dễ thấm nước.
- Khi có đám cháy, nhanh chóng nhúng chăn vào nước, rồi chụp chăn lên đám cháy để dập lửa.

Bình chữa cháy khí

- Gồm 3 phần:
 - Thân bình màu đỏ.
 - Van bóp trên miệng bình.
 - Vòi phun lớn.
- Dùng để xịt trực tiếp vào đám cháy có các máy móc, thiết bị điện,...

Bình chữa cháy bột

- Gồm 3 phần:
 - Thân bình màu đỏ.
 - Van bóp trên miệng bình.
 - Vòi phun nhỏ.
- Ngoài ra còn có đồng hồ đo áp suất.
- Dùng để xịt trực tiếp vào đám cháy chất rắn, lỏng, khí, kim loại.

2 THỰC HÀNH

Em vẽ sơ đồ và ghi tên các chất, vật dụng có thể chữa cháy mà em biết.

CHẤT CHỮA CHÁY

VẬT DỤNG CHỮA CHÁY

3 VẬN DỤNG

- a. Nếu trong gia đình có thấp nhang thờ cúng, không may làm cháy khăn trải bàn thờ, ta có thể chữa cháy bằng cách nào?
- b. Khi ủi quần áo bất cẩn gây cháy, ta có những cách nào để dập lửa?
- c. Nếu xe máy không may bị cháy, ta có nên sử dụng bình chữa cháy khí không, hay sử dụng phương tiện nào khác để chữa cháy?

4 MỞ RỘNG

Hiện nay có 2 loại bình chữa cháy phổ biến là:

- Bình chữa cháy dạng khí, có kí hiệu chữ **CO₂** trên bình.
- Bình chữa cháy dạng bột, có kí hiệu chữ **Powder** trên bình.

Em hãy khoanh tròn kí hiệu chất chữa cháy trên mỗi bình, rồi nối các loại bình với tên phù hợp.

Bình chữa cháy dạng khí

Bình chữa cháy dạng bột

BÀI 3

MỘT SỐ KĨ NĂNG CHỮA CHÁY ĐƠN GIẢN

MỤC TIÊU

- Nắm được các bước xử lý khi có cháy xảy ra.
- Nắm được các kĩ năng chữa cháy đơn giản và thực hành các kĩ năng đó.

1 TÌM HIỂU NỘI DUNG

a. Quan sát các hình sau hoặc đọc thông tin dưới đây để biết được các bước xử lý khi gặp đám cháy:

Bước 1 (B1): Bình tĩnh, xác định nhanh nơi xảy ra cháy.

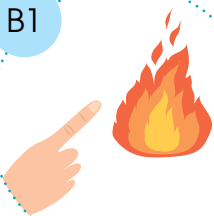
Bước 2 (B2): Báo động, hô to cho mọi người biết hoặc nhấn chuông báo cháy,...

Bước 3 (B3): Ngắt điện toàn khu vực bị cháy.

Bước 4 (B4): Gọi điện thoại tới số **114** để báo cháy.

Bước 5 (B5): Sử dụng các phương tiện chữa cháy có sẵn tại chỗ để dập tắt đám cháy (bình chữa cháy, chăn chữa cháy, cát, nước,...).

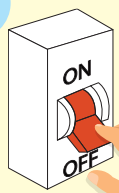
B1

B2

B3

B4

B5

Lưu ý: không dùng nước chữa cháy khi chất cháy là dầu, xăng,...

b. Đọc thông tin và quan sát các hình ảnh dưới đây để biết được một số kĩ năng chữa cháy đơn giản:

b1. Cách sử dụng chăn chữa cháy:

- Khi phát hiện ra cháy, nhúng chăn vào nước để sợi bông nở ra.
- Khi dập lửa, hai tay cầm chắc hai góc của tấm chăn, giơ cao lên phía trước che mặt mình rồi nhanh chóng phủ lên đám cháy.

b2. Cách sử dụng cát chữa cháy:

- Cát chữa cháy thường kết hợp thùng đựng cát và xẻng xúc cát.
- Để dập đám cháy, ta dùng xẻng xúc cát đổ trực tiếp vào đám cháy để dập lửa.

! Lưu ý: Chăn chiên và cát chữa cháy chỉ sử dụng trong các trường hợp có đám cháy nhỏ xảy ra.

b3. Cách sử dụng bình chữa cháy:

Dùng ngón tay kéo chốt an toàn

Hướng vòi phun về phía ngọn lửa và giữ khoảng cách an toàn

Nắm chặt đòn bẩy để phun

! Lưu ý:

- Chỉ dùng lại khi lửa đã tắt hoàn toàn.
- Khi dùng bình khí, không được để bắn lên người, vì sẽ gây ra bỏng lạnh rất nguy hiểm.

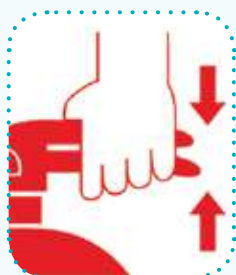
2 THỰC HÀNH

a. Em đánh số thứ tự các bước chữa cháy trong những trường hợp sau:

Dùng chăn chữa cháy

Dùng bình chữa cháy

b. Tổ chức diễn tập chữa cháy tại trường bằng các cách đã được học: bằng cát, chăn chữa cháy và bình chữa cháy xách tay.

3 VẬN DỤNG

Em hãy hỏi người thân, bạn bè để xem mọi người đã biết về những kĩ năng chữa cháy đã học hay chưa.

Nếu biết, cùng nhau nhắc lại những kiến thức đó để nhớ sâu hơn.

Nếu chưa, hãy hướng dẫn lại cho mọi người cùng biết.

4 MỞ RỘNG

Em hãy xem các hình ảnh hoặc đọc các thông tin sau đây để ghi nhớ những chú ý cần thiết khi sử dụng bình chữa cháy.

Để bình chữa cháy ở nơi khô ráo, thoáng mát, tránh ánh nắng trực tiếp, đồng thời phải là nơi dễ nhìn thấy.

Tuyệt đối không được phun trực tiếp vào người, vì sẽ bị bỏng lạnh rất nguy hiểm.

Không cầm trực tiếp vào vòi phun, vì cũng gây phỏng lạnh cho tay.

Không nghịch bình chữa cháy, hoặc dùng bình chữa cháy để đùa giỡn.

Bình chữa cháy chỉ dùng được 1 lần, dù không dùng hết thì bình cũng sẽ bị xì ra hết. Vì vậy, khi đã dùng xong hãy mang tới các cơ sở để nạp bình.

BÀI 4

Ý THỨC PHÒNG TRÁNH CHÁY NỔ HÀNG NGÀY

MỤC TIÊU

- Biết được một số nguyên nhân gây cháy nổ hàng ngày;
- Có ý thức phòng tránh cháy nổ hàng ngày.

1 TÌM HIỂU NỘI DUNG

a. Quan sát các hình sau để biết được một số nguyên nhân có thể gây cháy nổ hàng ngày:

NGUYÊN NHÂN GÂY CHÁY

Khí ga

- Bị rò rỉ ga.
- Quên tắt bếp ga sau khi sử dụng.

Lửa

- Dùng bật lửa.
- Dùng đèn cầy.
- Thắp nhang.

Thiết bị điện

- Sử dụng không đúng cách các thiết bị điện: tủ lạnh, lò vi sóng, ổ cắm điện, đồ sạc pin,...

b. Trao đổi với các bạn những tác hại do cháy nổ gây ra.

TÁC HẠI DO CHÁY NỔ GÂY RA

- Làm mất tài sản;
- Ảnh hưởng sức khỏe;
- Làm người bị thương;
- Ảnh hưởng môi trường;
- Có thể gây tử vong,...

c. Đọc các thông tin dưới đây để nâng cao ý thức phòng tránh để không xảy ra cháy nổ.

Cháy nổ rất nguy hiểm, vì vậy em cần có ý thức phòng tránh cháy nổ mọi lúc mọi nơi, nhất là trong cuộc sống hằng ngày.

Trước tiên, em cần nhận thức được rằng, việc phòng cháy là trách nhiệm của mỗi người, không phân biệt người lớn hay trẻ em.

Luôn cảnh giác và nâng cao ý thức phòng tránh cháy nổ của bản thân, đồng thời tuyên truyền cho mọi người cùng biết để thực hiện.

Để có kĩ năng phòng cháy, em cần tự giác tìm hiểu và thực hiện nghiêm túc các quy định về phòng chống cháy nổ trong cuộc sống.

Nắm vững kiến thức cơ bản về phòng cháy, đồng thời biết cách sử dụng một số dụng cụ, phương tiện phòng cháy và chữa cháy thông dụng.

Khi phát hiện có cháy xảy ra, bằng mọi cách phải báo ngay cho người thân và những người xung quanh biết.

2 THỰC HÀNH

a. Đúng ghi Đ, sai ghi S vào ô trống ☐ :

- ☐ Sử dụng điện thoại, máy tính bảng trong khi sạc là không an toàn.
- ☐ Có thể dùng bật lửa, quẹt diêm khi không có cha mẹ ở nhà.
- ☐ Khi đang sử dụng máy lạnh hay quạt máy mà bị mất điện, không cần thiết phải tắt các thiết bị đó.
- ☐ Khi ngửi thấy mùi khét, mùi ga trong nhà, lập tức báo với cha mẹ hoặc người thân.
- ☐ Ổ điện có nhiều lỗ cắm điện, tuy nhiên không nên cắm hết tất cả các thiết bị vào lỗ điện cùng một lúc.

b. Em đánh dấu ✓ vào ô trống có những lựa chọn đúng:

☐

Luôn cảnh giác, phòng tránh cháy nổ ở nhà và ở trường.

☐

Không cần thiết cảnh giác, phòng tránh cháy nổ trong gia đình, vì đã có cha mẹ và người thân.

☐

Các thiết bị trong trường nếu hư hỏng đều có người sửa chữa, nên không cần báo với thầy cô.

☐

Thỉnh thoảng kiểm tra các thiết bị trong gia đình xem có bị hư hỏng gì không.

3 VẬN DỤNG

a. Lập một bảng liệt kê các cách phòng cháy trong gia đình em để mọi người cùng thực hiện.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

b. Mạnh dạn nhắc nhở những người xung quanh phải luôn cảnh giác, cẩn thận trong việc phòng tránh cháy nổ ở nhà, ở khu xóm và nơi công cộng.

4 MỞ RỘNG

Đọc thật kĩ một số quy định về phòng cháy đối với nhà ở và khu dân cư:

Nhà ở phải bố trí hệ thống điện, bếp đun nấu, nơi thờ cúng bảo đảm an toàn:

- Các chất dễ cháy nổ phải để xa nguồn lửa, nguồn nhiệt;
- Chuẩn bị các điều kiện, phương tiện để sẵn sàng chữa cháy.

Thôn, ấp, bản, tổ dân phố phải có các quy định, nội quy về phòng cháy và chữa cháy, về sử dụng điện, sử dụng lửa và các chất dễ cháy nổ:

- Có giải pháp ngăn cháy;
- Có phương án, lực lượng, phương tiện phòng cháy và chữa cháy;
- Có đường giao thông, nguồn nước phục vụ chữa cháy.

PHỤ LỤC KIỂM THỨC AN TOÀN PHÒNG CHÁY VÀ CHỮA CHÁY Ở NHÀ, Ở TRƯỜNG VÀ NƠI CÔNG CỘNG

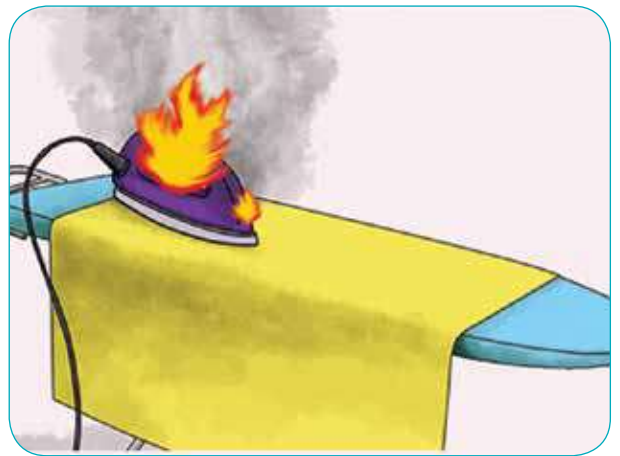
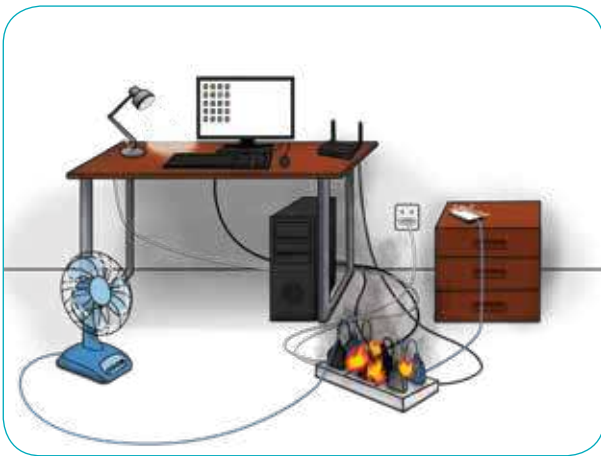
1 PHÒNG CHÁY VÀ CHỮA CHÁY Ở NHÀ

Bạn Bình đang ủi quần áo thì có các bạn đến rủ đi chơi đá bóng. Bình lập tức đi ngay mà quên mất chưa ngắt điện bàn ủi. Việc đó có thể dẫn đến hậu quả gì?

Để phòng cháy và chữa cháy ở nhà, em cần ghi nhớ những điều gì?

- Không nghịch những đồ vật nguy hiểm, dễ gây cháy như quẹt diêm, quẹt ga, pháo hoa,...
- Đồ đạc chồng chất quá nhiều hoặc quá gần những vật dễ gây cháy rất dễ dẫn đến hỏa hoạn. Vì vậy, thường xuyên nhắc nhở và giúp đỡ ba mẹ dọn dẹp đồ đạc trong nhà gọn gàng.
- Nhắc nhở người lớn sau khi hút thuốc phải dập tắt hoàn toàn đầu thuốc bằng cách cho vào đồ đựng có chứa nước.

- Nhắc nhở người thân không dùng cùng lúc nhiều thiết bị điện có công suất lớn.

Thiết bị điện sau khi dùng xong phải rút điện ra, nhất là các thiết bị không có chức năng tự ngắt điện như máy sấy tóc, bàn ủi, nồi lẩu điện,...

Đặc biệt, trong trường hợp bị mất điện khi đang sử dụng, cần rút các thiết bị ra khỏi nguồn điện.

- Khi ngửi thấy mùi khét hoặc mùi ga, lập tức khoá bình ga, ngắt các nguồn điện, mở cửa cho thông thoáng. Nên nhớ, không được mở đèn, quạt, không nghe, gọi điện thoại lúc này để tránh dẫn đến cháy nổ.
- Tốt nhất nên chuẩn bị các thiết bị hỗ trợ dập lửa trong gia đình, cùng người lớn tìm hiểu cách sử dụng các thiết bị đó để có thể ứng phó khi cần thiết.

2 PHÒNG CHÁY VÀ CHỮA CHÁY Ở TRƯỜNG

Hành động của hai bạn nam trong tranh có thể dẫn đến hậu quả gì?

Em cần làm gì để phòng cháy và chữa cháy ở trường?

- Không đem các vật dụng nguy hiểm như quạt diêm, quạt ga, pháo hoa, đèn cầy,... vào trong khuôn viên trường học.
- Không đốt giấy, đốt rác,... vì các việc này có thể dẫn đến cháy, thải ra khí độc, gây ô nhiễm môi trường.
- Khi thực hành thí nghiệm có liên quan đến cháy, tuyệt đối chấp hành quy định theo hướng dẫn của giáo viên. Xử lý triệt để tất cả dụng cụ sau khi sử dụng xong.
- Không sử dụng các thiết bị điện đã hư hỏng.
- Tắt tất cả đèn, quạt, máy lạnh,... khi không sử dụng.

3 PHÒNG CHÁY VÀ CHỮA CHÁY Ở NƠI CÔNG CỘNG

- Không ném những vật dụng dễ gây cháy như quạt diêm, bật lửa, thuốc lá mới hút hoặc xăng dầu, cồn rượu ở nơi công cộng.
- Không tự ý sử dụng các thiết bị điện ở nơi công cộng, trên xe buýt, tàu, thuyền, máy bay,...

4 PHÒNG CHÁY VÀ CHỮA CHÁY Ở TRONG RỪNG

- Không đem những vật dụng gây cháy như quẹt diêm, bật lửa,... vào rừng.
- Nhắc nhở người lớn không hút thuốc trong rừng hoặc những nơi nhiều cây cối.
- Khi đi du lịch trong rừng, không tự ý tổ chức các hoạt động như: đốt giấy, đốt lửa trại,...

Không tự ý đốt lửa trại khi không có người lớn